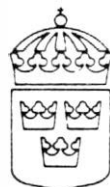

Motion till riksdagen

1989/90:Ub805

av Maj Britt Theorin m.fl. (s)

Fler platser i vårdutbildningen

Mot.
1989/90
Ub805—808

Personalfrågan inom vårdsektorn är mycket bekymmersam. I september 1989 saknades inom Stockholms läns landsting ca 3 860 anställda i sjukvården. Bristen är störst i grupperna sjuksköterskor (920), undersköterskor (680), sjukvårdsbiträden (610), skötare (260), läkarsekreterare (160). En månad senare hade sjuksköterskevakanterna ökat med ytterligare 130.

Vakanterna kan fyllas på olika sätt. Med reaktiveringskurser kan redan utbildade som någon längre tid inte förvärvat arbetat ges förutsättningar att återinträda i tjänst. Genom vidareutbildning kan redan yrkesverksamma i vården ges högre kompetens. Detta är kvalitetshöjande och därmed mycket värdefullt, men innebär samtidigt att vakanserna endast flyttas mellan yrkesgrupperna inom vården. Något tillskott utifrån sker inte.

Stockholms läns landsting kan givetvis rekrytera från landet i övrigt men dels råder där inget direkt överskott dels gör bostadssituationen i Stockholm sådana arbetskraftsrörelser närmast omöjliga.

Återstår så den huvudsakliga rekryteringsvägen – reguljär utbildning i gymnasieskola, komvuxutbildning och vårdhögskola. När arbetskraftsläget är i balans brukar utbildningsvolymen vara dimensionerad för att kunna ersätta den arbetskraft som på grund av pensionsavgång m.m. lämnar vårdsektorn. I bristsituationer borde volymen ökas.

16-årskullen i Stockholms län låg under 1960-, 1970- och några år in på 1980-talet ganska stabilt kring 15 000 ungdomar. En topp nåddes 1980 på ca 28 000. Vårdutbildningar var under den tiden mycket attraktiva. Det var lätt att rekrytera duktiga och intresserade ungdomar till vårdlinjen och andra vårdinriktade kurser.

Under 1980-talet har 16-årskullen i länet minskat kontinuerligt och ligger 1990 på knappt 20 000. Tillbakagången fortsätter under hela decenniet för att sedan långsamt vändas till en tillväxt. Bottenläget är drygt 17 000 ungdomar i årskullen.

Utvecklingen av sökandeintresset har följt en motsvarande negativ kurva. Så har t.ex. antalet förstahandssökande minskat

1984–1989 för vårdhögskolan	med 34 %
tandsköterska	med 67 %
skötare i psykiatrisk vård	med 73 %

Trots att utbildningsvolymen skurits ned kraftigt tas nu alla in som söker till utbildningarna oavsett vilken prioritet de har på sin ansökan eller deras betygsnivå. Många elever har därför haft svårigheter att följa undervisningen eller har inte tillräckligt intresse för sitt studie-/yrkesval. Avbrottsfrekvensen blir därmed så hög som 25–30 %.

Denna utveckling har skett trots att stora rekryteringsinsatser gjorts.

Försöksverksamheten med treårig omvårdnadslinje har visat sig ha en mycket högre attraktionskraft än de gamla tvååriga linjerna. Försöket är dock av begränsad omfattning.

Högskolans utbildningsvolym påverkas också negativt av den minskade gymnasieutbildningen, då t.ex. utbildningen till sjuksköterska sedan 1979 kräver genomgången vårdlinje eller motsvarande som grund.

Svårigheterna att medelst reguljär utbildning baserad på gymnasieungdomar fylla både vakanserna och den naturliga avgången inom vårdsektorn är således så stora att en lösning av arbetskraftsbristen inte synes kunna ske under den närmaste tiden.

För att lösa problemet krävs åtgärder för att bredda rekryteringsunderlaget.

För de utbildningar som ligger på gymnasienivå (undersköterskor m.fl.) måste det öppnas möjligheter att i en ökad omfattning få anordna kommunal vuxenutbildning. Då kan man rekrytera även från de grupper som genomgått en gymnasieutbildning med annat yrkesmål men som vid något högre ålder och mognad har såväl vilja som förutsättningar för ett arbete inom vården.

I den hårda ram begränsning av komvuxplatser som nu råder har Stockholms läns landsting – Sveriges största – under de senaste åren tilldelats 3 900 undervisningstimmar per läsår, vilket räcker till två kurser social habilitering om max 30 elever vardera samt ett fåtal korta kurser.

För vårdhögskolans del är det nödvändigt att vidga rekryteringsbasen utöver den normalgrupp som nu finns, dvs. elever som genomgått vårdlinje/omvårdnadslinje.

De stora grupper elever som skaffar sig kompetens för högre studier på de studieförberedande linjerna har visat sig vara väl lämpade för studier inom vårdhögskolan.

I dag finns två vägar för dessa att skaffa sig t.ex. en sjuksköterskeutbildning:

- Söka till och genomgå vårdinriktad ettårig kompletteringskurs i gymnasieskolan för att få behörighet att söka till vårdhögskolan. Därefter söka till och genomgå två års sjuksköterskeutbildning på vårdhögskolan.
- Söka till och genomgå vårdhögskolans på försök anordnade treåriga sjuksköterskeutbildning.

Båda utbildningsvägarna finns inom Stockholms läns landsting, den senare dock enbart på försök och starkt begränsad till volymen inom riksramen för försöksverksamheten.

Den reguljära vägen med kompletteringskurs i gymnasieskolan och därpå följande högskoleutbildning lockar inte många sökande. Det torde kunna

förklaras av att den medför två ansökningsförfaranden med osäkerhet vid det första om man skall kunna komma in även på den avslutande högskolelinjen. Den sökande till kompletteringskursen är alltså inte säker på att den utbildningen kommer att löna sig.

Intresset för den treåriga försökslinjen för sjuksköterskor som med ett enda ansökningsförfarande leder direkt till önskad slutkompetens är avsevärt större än den för den tvååriga reguljära varianten som endast är öppen för dem som genomgått vårdlinje eller kompletteringskurs.

För senaste ansökningstillfälle fördelar sig intresset sålunda

Linje	Antal förstahandssökande/plats	
Allmänna hälso- och sjukvårdslinjen	120 p	5,3
	80 p	1,9
Onkologi	130 p	2,8
	90 p	0,4
Diagnostisk radiologi	130 p	2,9
	90 p	2,9

Till vårterminen 1990 har 200 elever sökt treårsutbildningen för Allmänna hälso- och sjukvårdslinjen varav 64 i första hand trots att den utbildningen inte anordnas med vårterminsintagning.

För att fylla de stora vakanserna inom vårdsektorn framför allt i Stockholms läns landsting, föreslår vi med hänvisning till ovanstående

- att ramarna för kommunal vuxenutbildning ökas och att resurser för vårdinriktade utbildningar i bristområden "öronmärks",
- att länskolnämnderna ges rätt att omfördela ej utnyttjade platser inom gymnasieskolan till vårdinriktade komvuxutbildningar,
- att försöksverksamheten med treåriga linjer för sjuksköterskeutbildning (120 p) görs permanent samt
- att ramutrymmet för treåriga linjer inom vårdhögskolan bör öka.

Hemställan

med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fler platser i vårdutbildningen med tonvikt på en permanentning av den treåriga sjuksköterskeutbildningen och rätten att omfördela ej utnyttjade platser inom gymnasieskolan till vårdinriktad komvuxutbildning.

Stockholm den 24 januari 1990

Mot. 1989/90
Ub805

Maj Britt Theorin (s)

Björn Ericson (s)

Christina Pettersson (s)

Anita Modin (s)

Barbro Evermo Palmerlund (s)

Erkki Tammenoksa (s)

Oskar Lindkvist (s)

Lars Ulander (s)

Sven-Åke Nygårds (s)

Stig Gustafsson (s)

Kent Carlsson (s)